

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁŠŤ STRANÁCH.

Predplatná cena:
Na celý rok — — — — 4.— koruny.
Na pol roka — — — — 2.— „
Na štvrt' roka — — — — 1.— „
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor:
Dr. ALEXANDER ERNSZT,
páp. komorník.
Za vydanie zodpovedný
JÁN MOLNÁR, prälát

Redakcia a vydavateľstvo:
Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám
nem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novin
ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify.
Rukopisy sa nazpak nedávajú.

Bratia Katolíci!

S jednou novinou prichádzame k vám, ktorí snáď už od utvorenia Katolíckej Ludovej Jednoty alebo hádam od jedného roku patríte ku jej členom. Táto novina nikoho neprekvapí. S istotou predpokladáme, že ju už každý očakával. Veď vieme, že naši ľudia s otvorenými očami chodia po svete, znajú všelijaké premeny, aké sa okolo nich stávajú. V ich vlastnom živote rátajú s predchádzajúcimi okolnosťami a následkom toho len za zcela prirodzenú vec držia, že aj druhí rátať musia s nimi.

Pravda, takého nedržíte za dobrého katolíka, ktorý chce, že keď naši protivníci práve v tejto svetovej vojne navidomoči mohútnejú, bohatnú, v moci a auktorite sa dvíhajú, vtedy tie družstvá, spolky, organizácie, ktorých úlohou je obrana katolicizmu, podporovanie záujmov katolíckeho ľudu, udržiavanie vážnosti a poctivosti katolíctva, mali by spustnúť a ako rozviazané snopy rozpadnúť.

Takého, pravda, nedržíte za múdreho človeka, ktorý vidí, ako sa vzmáha jeho nepriateľ, sám ale i naďalej ostáva v jeho starom položení a nehladí všetko možné upotrebiť, každú obeť donášať, aby i sám pomerne mohutnel a aby neupadol v nerovnom boji.

Pravda, ten neni opravdivým priateľom Katolíckej Ludovej Jednoty, čo to chce, aby ona skrze túto svetovú vojnu spustla, oslaba a ožobráčená bola.

Na Katolícku Ludovú Jednotu veľké práce čakajú po vojne. Nebude domu a rodiny, v ktorých by následkom vojny nebolo potrebné usporia-

danie všelijakých nemilých záležitostí. Vypracovanie pensii válečným vdovám a sirotám, zaopatrenie a umiestnenie invalidov veľké a mnohé práce uvalí na takú organizáciu, ktorá blaho ľudu na srdci nosí.

V hospodárskom živote preísť treba ku zcela novému poriadku. Také premeny bude treba previest, ktorými bez rady celkom bezzistných ľudí nedosiahneme žiadneho úspešného výsledku.

Terajší systém odanenia bude celkom prerhnutý. Veď už veľ máme tri také nové daňové zákony, pri ktorých každý utisnutý môže byť na radu a úpravu Katolíckej Ludovej Jednoty.

Spolahlivý vodca a radca vtedy nám najviac osožia, keď prípadne dostaneme sa do nezvyčajných, nových, mútnych a neistých okolností. Katolícku Ludovú Jednotu teda len po vojne budeme vedieť opravde využívať a jej služby úspešne upotrebovať.

Katolícka Ludová Jednota preto po vojne sotrvávať musí v pôvodnej jej sile. Ba počet jej členov musí porásť a hmotná jej moc musí sa zdvihnúť. Válečné pomery Katolícku Ludovú Jednotu nemsú ani poklútiť, ani oslabiť. Na tomto máme pracovať spojenými silami.

Katolícka Ludová Jednota poslal za jednu korunu členovského poplatku, členom svojim každoročne dávala osem sošitov poučného tlačiva, jeden kalendár, radu, pomoc a úpravu v pravotných a hospodárskych záležitostiach. Pred vojnou vyhotovenie jedného a jedného sošitu v šiestich rečiach a v tristo tisíc výtiskoch stálo 5500 korún, r. 1916 toisté koštovalo už 8500 korún. Od 1. januára ale r. 1917. toisté už koš-

tovať bude 16.600 korún, to jest trikrát tolko, ako keď Katolícka ľudová Jednota začala svoje účinkovanie a dva razy tolko, ako tohoto bežiacieho roku. Katolícka ľud. Jednota len za papier ku členovským príslušným výiskom potrebný, prinútená je popredku vyplatit' 175 tisíc korún.

Veľmi mnoho koštovala posiaľ aj pošta Katolíckej ľudovej Jednoty. Za poštové rozposielanie členovských príslušných výtiskov a za kolky na listy každoročne musela platiť 30—35.000 korún.

Vláda, ako vôbec známo, od prvého októbra značne zdvihla poštové tarify, takže zvlášte od balíkov ešte raz tolko treba platiť. Tieto výdavky Katolíckej ľud. Jednoty teda tiež ešte raz na tolko poskočily a činia 60—70.000 korún.

Keď ale do ohľadu vezneme aj iné výdavky, kurivo, osvetlenie, platy osobníctva, všetky výdavky od najväčšieho do najmenšieho, spolu aspoň raz na tolko porástly.

Čo z tohoto nasleduje? **Len to, že Katolícku ľud. Jednotu pri doterajšom členovskom poplatku jednej koruny udržať nemožno. Mimoriadne valne shromáždenie Katolíckej ľud. Jednoty všetko toto dôkladne uvážilo a jednohlasne uzavrelo: že členovský poplatok napozatým činí dve koruny.** Tento obnos je väčší, ako bol predošlý. To sa ale len tak pozdáva. Pred deväť rokmi utvorili sme Katolícku ľudovú Jednotu a vtedy ustálili sme, že jej členovský poplatok činí jednu korunu. Vtedy, pravda, jedna koruna bolo viacej peňazí, ako sú teraz dve koruny. Desiat vajec vtedy človek dostať mohol za 30—40 halierov. Včul desať vajec v Budapešti koštuje 3 kor. 50 halierov. Cena jedného páru volov bola vtedy 1000—1200 korún, včul je 6000—7000 korún. Jedon kôň koštoval vtedy 400—500 kor., včul koštuje 2—3000 korún. **Tie dve koruny teda včul nie sú tolko, ako pred deväť rokmi jedna koruna.**

Bratia Katolíckej ľudovej Jednoty! Jestli našu organizáciu ku úlohám po vojne nasledujúcim udržať, upevniť, ku novým prácam zariadiť chceme, musíme doniesť túto obeť, ku ktorej zdvihnutím členovského poplatku jedon každý sme povinní. *Pre túto malú zmenu nech nikto neverne neopustí zástavu Katolíckej ľud.*

vej Jednoty, bo potupné zutekanie není čnosťou viere oddaných Slovákov. Všetci, čo aj posiaľ hrdí boli na to, že sú členovia tak obrovskej organizácie, ako je Katolícka ľudová Jednota, zaiste navždy ostanú jej verní!

V mene Božom hor' sa ku ďalším prácam!

S bratskou láskou:

Predsedníctvo Katolíckej ľudovej Jednoty.

Večítí členovia Katolíckej ľudovej Jednoty.

Katolícka ľudová Jednota v mimoriadnom jej valnom shromáždení 1. októbra vydržiavanom, pri modifikovaní základných jej štatút utvorila aj triedu večitého členovstva. Večítym členom Katolíckej ľudovej Jednoty v smysle modifikovaných štatút je každý, čo raz na vždy aspoň 100 korún složí členovského poplatku. Večítý člen cez celý jeho život riadne dostane všetky úradné spisy, aké vydáva Katolícka ľudová Jednota a má všetky práva riadneho členovstva. Od modifikácie štatút ku Katolíckej ľudovej Jednote ako večítí členovia prihlasili sa nasledujúci:

Jeho eminencia kardinál, skutočný vnútorný tajný radca, osvietený p. biskup vesprémsky dr. Karol *Hornig* stredistu Katolíckej ľudovej Jednoty ako večítý člen poslal 1000 korún. Ako večítí členovia prihlásili sa ďalej: Štefan *Rakovszky*, skutočný vnútorný tajný radca, krajinský vyslanec; Ján *Molnár*, pápežský praľát, krajinský vyslanec; Mikuláš *Zboray*, krajinský vyslanec; Anton *Beszkid*, krajinský vyslanec. Viacerí ešte pred modifikáciou štatút stredistu Katolíckej ľudovej Jednoty poslali väčšie obnosy, ktorí následkom toho tiež patria ku večítym členom. Tito dobrodincovia Jednoty sú: Gregor *Buran*, prepoš, praľát Csorna, Teofil *Klinda*, praľát-kanonik Ostrihom, gróf Geza *Majláth* Gardony, Ignác *Rudus* Zenta, Julius *Rózsahegyi*, kanonik Vacov, Jozefová *Vécsey* Sárköz, Michal *Bogisich*, titulárny biskup Ostrihom, *Rehola Svätého Vazula* Mária Pécs, Georg *Gesztli* Budapešť, Martin *Pirhalla*, prepoš-kanonik Szepeshely, Tihamér *Tóth*, učbár bohoslovía Eger, Gabriel *Hanuy*, praľát Pécs, gróf Julius *Zichy*, osvietený pán biskup pätikostolský.

Jubiläum kresťanskej ľud. strany.

Snemová kresťanská ľudová strana v stredu, 18. októbra večer o 7. hodine vo vlastnom kruhu vydržiavala poradu, ktorej predsedal podpredseda strany, pápežský praľát, krajinský vyslanec Ján *Molnár*, ktorý v zaháječnej reči poukázal na to, že v sobotu, 28 októbra dvadsať rokov je tomu, čo kresťanská ľudová strana vstúpila do parlamentu. V tejto porade aj kresťanská

Iudová strana uzavrela, že nakoľko dovoľia to terajšie válečné pomery, tento výročitý deň slávnostne zasväti.

Vo výročitý deň 28. októbra večer o 7. hodine kresťanská Iudová strana vo vlastnom kruhu vydržiava poradu, na ktorej uzavre, akým spôsobom zasväti dvadsiaty výročitý deň svojho vtiahnutia do krajinskej snemovne.

Za tým prečítaný bol list predsedu kresťanskej Iudovej strany, skutočného vnútorného radcu Štefana Rakovszkeho, v ktorom poďakoval sa za sústrasť, vyslovenú mu nad odumretím mladšieho brata jeho Belu Rakovszkeho. Po pojednávaní vnútorných záležitostí, porada bola zakľúčená.

Kresťanská Iudová strana a svetová vojna.

Proti neriadom vo verejnom stravovaní.

V zasadnutí krajinskej snemovne 26. septembra Karol Huszár v jeho reči o neriadoch vo verejnom stravovaní nasledovne poukázal na

všelijaké úžery.

Spomenúť mi treba aj otázku kuriva, tak dreva ako kamenného uhliá. V Budapešti a zároveň aj po celej krajine, následkom chybujúcej pracovnej sily a prostriedkov premávky, poťazne kuriva panuje veľký nedostatok. Samé hlavné mesto potrebuje cez rok 55 tisíc vagónov dreva, kamenného uhliá ale každodenne 20 000 metrických centov. Cenu dreva ku kúreniu maximovali len v Budapešti; cenu uhliá tiež maximovali a aj to len v Budapešti. Čo z toho nasleduje? Všade dovážajú drevo a uhlie ku kúreniu, len do hlavného mesta nie. Ešte aj do Budapešte zaslané drevo a uhlie vandruje na vidiek. Pritom neslobodno zabudnúť na to, že za furmanku ku príkladu 10 metr. centov kamenného uhliá ku domu dovezených, furmanovi priam toľko treba platiť, ako za samé uhlie. Cieľom správneho riešenia tejto otázky ale vláda pracovnej strany zhola nič nerobí.

Je ale ešte i druhá záležitosť, v ktorej panuje najväčší neporiadok, v ktorej neslýchanej špekulácii otvára sa neobmedzené dejisko a to je záležitosť vajec. Túto záležitosť som už raz predniesol v krajinskom dome, vtedy mi ale pán minister orby nedal žiadnu odpoveď. To je pravda celkom pobočná vec, bo ja hlavnú váhu kladiem nie na jeho odpoveď, lež na odstránenie neporiadkov. Istým Iuďom dali monopolium, aby v istých stolicích sossbierali všetky vajcia a v tých stolicích aj nikto iný nesmel vajcia kupovať, ako tí Iudia, ktorí potom na hromadu pokúpili 40 millionov vajec, pravda ku vývozu do zahraničia. Vláda by mala podporovať dochovávateľov hydiny. Miesto toho ale čo robí? Pestovateľom hydiny vo veľkom, ba i samým malým hospodárom neponecháva žiadneho zrna, všetko rekviruje. (Pravda! Tak je! z Iavej)

Pozornosť ctenej snemovne obraciam aj na úžeru s petrolejom a so sviečkami. Túto vec pán krajinský

vyslanec Gejza Bosnyák už raz predniesol v krajinskom dome a vláda vtedy odpovedala, že patričným podnikom naloží, aby petrolej vždy v dostatočnej zásobe bol na pohotove. Predsa ale čo vidíme? Len to, že tak po vidieku, ako aj v hlavnom meste v patričných obchodoch vyvesené sú tabulky s nápisom: «Petrolej není k dostaniu!» Následkom nedostatku petroleja ale do neslýchanej výšky poskočily ceny sviečok. Dľa informácií, aké som dostal z obchodných kruhov, cena Terzia sviečok, teda toho najpodlejšieho tovaru, bola 70—80 kor. po 100 kilogrammoch, včul ale je 380 kor. a v malom odpredaji kilogramm 4 kor. 50 a 5 korún. Viem, že fabrikanti svieč od vojenskej správy dostávajú veľké zásoby parafinu tým cieľom, aby zodpovedali požiadavkám obecnstva. Za to ale tak sa odsluhujú, že do nekonečna zvyšujú ceny ich dôrobov. Vláda pracovnej strany ale, miesto toho, žeby patričných fabrikantov, priekupcov a agentov náležite vzala do roboty, so založenými rukami díva sa na to, ako Iud vyžierajú. (Tak je! Pravda! z Iavej.)

To je ale už neslýchaná hrúza, akú politiku prevádza vláda v záležitosti mydla. Čo svádzajú beňari s mydlom, to sa v krátkosti ani nedá rozpovedať. Ako vôbec známo, v celej krajine není u nás mydla. V mojích rukách ale nachodí sa článok viedeňských novín «Reichspost» a tam obšírne a zreteľne stojí vypísané, ako fabrikanti, kupci a agenti z Uhorska celé vagóny falšovaného, najpodlejšieho mydla predávajú v Rakúsku. Na toto sa tiež zcela nečinne díva vláda pracovnej strany. (Pravda! Tak je! z Iavej.)

Tu je otázka zemiakov! (Čujme! Čujme! z Iavej.) Odkedy je zariadené stredisko zemiakov, ani za drahé peniaze uikde nie sú k dostaniu zemiaky. Čítame síce výkazy, že do hlavného mesta dovezli toľko a toľko vagónov zemiakov, aby som sa o tom presvedčil, šiel som ku tým chýrnym altruistickým sklepom, ktoré zariadilo hlavné mesto a tam som rano už o deviatej hodine našiel vyvesenú tabuľu s nápisom, že tam zemiakov už není. Ako viem, cenu zemiakov maximovali u nás v 24 korunách. Špekulanti ale slobodne preháňajú aj túto maximálnu cenu. V Nemecku od 1. októbra cena zemiakov ustálená je od 12 mariek po 4 marky, v Baunschweigu cenu metr. centa zemiakov ustálili v 3 markách. Tam sa ináč starajú o Iud, ako u nás vláda pracovnej strany. (Tak je! Pravda! z Iavej) Vláda o to sa má starať, aby Iud prišiel ku potrebným mu k vyžitíu a v domácnosti článkom. *Prísne má pokutovať od vojenčiny oslobodených, ako nevyhnutne potrebných kupcov, keď vrchnostou ustálené ceny preháňajú alebo keď ich tovar pred kupujúcim obecnstvom skrývajú.*

(Dokončenie nasl.)

Kresťanský svetový názor je blahonosný bez výmienky pre každého.

Udalosti svetovej vojny.

Vojna proti Rumunom. Uhorské, rakúske a nemecké čaty rumunské vojská už 17. októbra celkom vyhnaly zo Sedmohradska a prenasledujú ich na rumunskom území. Rumuni utekajú na čiaru Černovice—Bukarešť. — V Dobrudži nemecké, bulharské a turecké čaty, pod velením Mackensena, prerazily rumunsko-ruský a srbský front, zaujaly Cobadinu, Topraisar, Tuzlu, Konštanžu, zajaly 3000 nepriateľských vojakov, zväčša Rusov a ukoristily 22 strojových pušiek.

Vojna proti Rusom. Na fronte bavorského kniežata, generál-maršalla Leopolda spojenecké čaty pri Narajowke zaujaly jednu veľkej významnosti posíciu nepriateľa, pri tom zajaly 2050 Rusov a ukoristily 11 stroj. pušiek. Pri hornom toku Stochodu s veľkou porážkou nepriateľa zaujaly jednu z hlavných posícií nepriateľa.

Vojna proti Talianom. Statné tyrolské cisárske jagerské pluky číslo 1., 3. a 4., pod velením veliteľa brigády, plukovníka Ellisona, na území Posubia odrazily všetky útoky nepriateľa a zajaly vyše 100 Talianov.

Vojna Nemcov proti Francúzom a Angličanom. V bojoch pri rieke Somme anglické čaty takmer zcela vykrvácaly. Zo zuavských plukov Francúzov v strelbe nemeckých stroj. pušiek neostalo ani jedného chlapa. Cisár Vilhelm navštívil nemecký front pred Verdunom

Vojna Turecka proti Rusom, Francúzom a Angličanom. Na perskom a kaukazskom fronte turecké čaty veľkej významnosti víťazstva dosiahly proti Rusom.

Vojna na mori. Nemecké válečné podmorské lode potopily viacej anglických dopravných lodí, medzi nimi aj parník «Alaunia», ktorý obsahoval 8000 netto tún a patril loďnej spoločnosti Cunard. Osobníctvo a cestovateľov už skôr vysadili na breh.

Krátke válečné zprávy.

Rusko a osobitý pokoj.

Rotterdam, 19. októbra. «Nieuve Rotterdamsche Courant»-u oznamujú z Londýna s dátumom 18. októbra:

V nižšej snemovni liberálny vyslanec Chattle sa opýtal, že či už bola porada s vládami antantu o spoločných osvedčeniach a aby sme o podmienkach pokoja, ktoré spojenci Nemecka prinesú na denný poriadok, nie s Nemeckom vyjednávali, lež aby sme s každým štátom osobite uzavreli pokoj.

Štátny sekretár lord Robert Cecil dal nasledovnú čítanú odpoveď:

— Nie som náklonný nič sdeliť o dôverných poradách, ktoré sa medzi spojencami staly alebo nestaly.

Liberálny vyslanec Trevellian sa spýtal, či vláda uzavrela smluvu so spojencami antantu ohľadom toho, že Rusku čo výsledok vojny garantujeme nadobudnutie Carihradu. (Výkriky: Oho!)

Lord gróf Róbert Cecil takto odpovedal:

— Ani slova nemôžem sdeliť o možných podmien-

kach pokoja bez toho, aby som sa prv so spojencami antantu neradil a nepýtal si ich privolenie. Nepochybujem, že o tom urobia sdelenie, ak to držia za žiaducné.

Bieda v Taliansku.

Lugano, 19. októbra. Posledná talianska ministerská rada prijala niekoľko finančných návrhov, poťahujúcich sa na ulavenie veľkej biedy v Benátkach a uznala, že podobné poriadky potrebné sú aj v provincii Vicenza. Ministerská rada ďalej prijala návrhy výboru verejného stravovania, poťahujúce sa na obmedzenie spotrebovania zrna na chlieb, múky cukru, osvetľujúcich prostriedkov, uhlia a iných článkov.

Finančný minister oboznamoval finančné polozenie, ale bez toho, aby bol prešiel ku praktickým návrhom.

Minister Comandini na základe zkúseností, ktoré si v krajine nadobudol, odporúčal, aby občanov krajiny prinútili ku väčšiemu napomáhaniu vojska a oboznamoval s tými ťažkosťami, ktoré povstávajú z obrovských tiarh štátneho pensionovania a podporovania vojakov a ich príbuzných. Konečne bola reč o čase zasadnutia komory. Komora udajne koncom novembra zasadne.

Porážka útočiacich Francúzov a Angličanov.

Viedeň, 19. októbra. Ztraty Angličanov a Francúzov v zúrivých bojoch pri Somme odhadujú na trištvrte milióna ľudí. Antantisti 12. októbra jednotným útokom medzi Ancre a Bouchavesnesom chceli zasadiť zničujúcu ranu na nemecké čary. Na kovovom múre 10. nemeckej armády zlomil sa všeobecný útok a nepriateľ utrpel najťažšie ztraty. Odtedy bojovná činnosť trochu oslaba a rozprestierala sa len na jednotlivé odseky. Ale na týchto miestach zápas je veľmi horúci. V posledné dni na odseku Le Sars—Morval Angličania neprestajným rozhorčeným bojom marne probovali prelomiť nemecké čary. Angličania a Francúzi sa pravda i teraz môžu chvastať s novým postúpením. Pri Facourt l'Abbay—Gueudecourte, taktiež v Saily zase zaujali rozstrieľaný priestor. Ale toto na všeobecné polozenie nemá pražiadneho účinku, práve tak, ako aj zisk Francúzov v priestore na južnom brehu Some medzi Bachesom (od Péronne na juhozápad) a nie celkom na štyri kilometre vzdialeným majerom La Maisonette. Za tento nepatrný zisk v priestore hrdinskí anglickí a francúzski vojaci museli vyliť nesmierne mnoho krvi a večera, v deň veľkého boja, predsa nemohli prekaziť ťažkú porážku antantistov.

Odpor našich čiat.

Zürich, 10. októbra. «Tagesanzeiger» oznamuje z Milána: Časopis «Italia» od svojho vojenského zpravodajcu uverejnil rozsiahly článok z frontu pri Isonze. Zpravodajca ustáľuje, že odpor rakúsko-uhorských čiat je na neuverenie húževnatý. Taliani len s kroka na krok môžu postupovať napred a len za cenu obrovských obetí v ľuďoch a strelive, ale aj táto nesmierna obeť len málo priviedla Talianov bližšie k ich vytknutému cieľu.

Zavraždenie rakúskeho ministra- predsedu.

Gróf Stürgkh, rakúsky ministerpredseda, v sobotu (21. októbra) popoludní o druhej hodine stal sa obetou hnusnej vraždy. Ministerpredseda gróf Stürgkh od istého času riadne po jednej hodine chodieval k obedu do hostinca Meissel a Schadn na Kärtner okružnej ceste. Prišiel ta aj v sobotu. V jeho spoločnosti boli gróf Fridrich Toggenburg, tyrolský miestodržiteľ, a bar. Franc Aerenthal, brat niekdajšieho ministra zahraničia. Ne-

súduha a píšu, že dr. Fridrich Aler není sociáldemokratom. Aj to hovoria, že tento zločinec nemá zdravého rozumu. Táto smutná udalosť ostatne na svetovú vojnu nemá žiadneho vplyvu.

Velká porážka Rusov.

Keď Rusi v Bukovine a v Lesnatých Karpátoch, kde je už tuhá zima, tak sa zdá, odstúpili od offensívy, teraz od Lucku na západ na dvoch bokoch železničnej čiar Brody—Lemberg pozdĺž Narajovky s celou silou

Na polo rozstrieľaný dom.

ďaleko stola, pri ktorom sedel ministerpredseda Stürgkh s jeho sprievodom, obedoval dr. Fridrich Adler, asi 35-ročný syn sociáldemokratického vodcu a redaktora sociáldemokratických novín «Arbeiterzeitung». Sotva zakončil ministerpredseda jeho obed, dr. Fridrich Adler, ktorého v hostinci nikto neznal, vstal od jeho stolika, šiel ku stolu ministrapredsedu a z browning-revolvera strelil naň tri razy. Jedna guľka netrafila. Dve guľky ale ministerpredsedovi vrazily do čela, takže naskutku mŕtvý na zem klesol. Sociáldemokratického vraha na mieste hneď chytili v jedálni prítomní uhorsko-rakúski a nemeckí dôstojníci a odovzdali ho policii, kde ho zatkli. Sociáldemokrati hanbia sa za tento zločin ich

opäť prešli do offensívy. Obrovské ruské zástupy už včasne na úsvite urobili útok proti posiciam armád Linsingena a Terstyanszkeho. Na čiaru spojencov padala v najväčšiu prudkosť zvýšená hromadná palba. Od Zubilna cez Kisielin až po Siniavku Rusi urobili hromadné útoky proti nemeckým čatám. Hannoverci a braunschweigski s najväčším hrdinstvom odbili všetky útoky. Od Zaturčy na sever nepriateľ až desaťkrát zopakoval útoky, ale marne. Popoludní proti posiciam štvrtej armády medzi Sviniuchmi a Pustomytni, taktiež na území začínajúcom sa od Bubnova na západ až po južne od Zaturčy útočili hlboko článkované ruské sily. Do večera nepriateľ trikrát útočil, ale mimo obrovských

ztrát iného nedosiahol. Obranci neohrozenou silou držia svoje posície.

Ani pozdĺž Narajovky sa Rusom nevodilo lepšie. Na Bothmerovu armádu tiež celý deň padala spusta ťažkých nábojov, v čom prestávky boli len počas útoku pechoty. Útoky trvaly do úsvitu. Miesto boja začínalo sa južne od Lipnice Dolnej a siahalo po severne od Herbutova. Na tomto mieste boja všetky nepriateľské útoky krvave sa rozpadly. Potom pomeránski a peší gardisti tiahli za cívajúcim nepriateľom, jeho zákopy v šírke dvoch kilometrov zaujali a priviedli takmer dvestisíc zajatých. Rusi napriek občerstveniu svojich čiat obrovskými zástupmi nikde nevedeli prelomiť náš front a znova utrpeli veľkú porážku.

Kedy máme orať?

Orať je najlepšie vtedy, keď je pôda stredne vlhká, keď sa dobre rozsýpa, nepráši sa a nelepi sa na pluh. Vtedy pluh chodí ľahko a gazda má radosť zo svojej práce. Takýto prajný stav pôdy zväčša nevieme vyčakať. Prinútení sme orať raz suchšiu a inokedy zas mokrejšiu pôdu. Oranie suchej pôdy, zvlášte v lete je veľmi časté, a toto je veru veľká chyba, bo v takýto čas pluh nariove veľké hrudy, ktoré ani valec neni vstave rozmrviť. Ale jestli ich aj rozmrvi, v takejto zle oranej zemi oziminy nebudú pekné. Preto zvlášte pri pripravovaní pôdy pod oziminy máme veľmi pozorovať na oračku. Zem pod oziminy dobre bude pripravená tak, jestli strniská zorieme na čas a tak potom ani ostatné orania nemôžu byť zlé.

Áká chyba je to, keď orieme suchú pôdu, práve taká chyba je aj oranie mokrej pôdy, a to zvlášte vtedy, jestli pôdu pripravujeme pod siatie. Keď orieme mokrú pôdu, spozorujeme, že sa nám naoraná zem ligoce ako zrkadlo. Takto zoraná zem nebude kyprá. Po vyschnutí pôdy celá brázda bude jednou nesmierne dlhou súvisiacou hrudou, do ktorej povetrie neni vstave vniknúť, bo jej povrsie čerieslom je zatreté, dierky na brázde sú zapchané a preto pôda neni vstave dozref.

Jestli pôdu pripravujeme pod oziminy, tak oraniu mokrej pôdy môžeme vyhnúť, bo letné dažde pôdu ani nerobia tak veľmi mokrou, alebo ak by naša zem predsa len veľmi premokla, za niekoľko dní aj vtedy uschne natoľko, že smelo môžeme opreť pluh do nej. V jaseňi, keď je už viac dažďov, noci sú dlhé a takto zem ťažšie schne, mnoho ráz prinútení sme orať aj mokrejšiu zem, než aká by mala byť. Vtedy však nespáchame takú veľkú chybu, bo chyby zlej oračky cez zimu napraví mrazy. Často sa stáva, že gazda na jar orie mokrú pôdu, bo sa priblížil čas sejby a gazda nemá trpezlivosti čakať, kým mu zem obschne; priberie sa teda ku práci a zorie veľmi vlhkú zem.

Toto je ale už nesmierna chyba, bo za oraním nasledujúce bránenie rozmaže zem, alebo jestli dočkáme, kým oračina uschne, vtedy brána navála také hrudy, ktoré nijakým nástrojom nebudeme vstave rozmrviť. Na

roli budú také hrudy, ako koňská hlava. Gazda so svojou čeladou obuchami motýk alebo kyjakmi s veľkým ustávaním, s nesmierne úmornou prácou usiluje sa urovnať svoju rolu bez toho, aby z toho mal žiaducny osov. Pôda totižto ostane plná dier, ktoré korenkom rastliny veľmi škodia a preto na jar mokro zoraná pôda nikdy nedá takú úrodu, akú dá zem, ktorú sme zorali v príhodnom čase.

CHYRNIK.

Jeho eminencia kardinál, knieža-primas Uhorska, arcibiskup ostrih. dr. Ján Csernoch v piatok, 20. októbra na dlhšom osobitnom výsluchu bol u jeho veličenstva kráľa.

Jubiläum satmárskeho biskupa. Dr. Tibor Boromisza 7. októbra slávil 10-ročné jubiläum svojho biskupstva. Počas pominulých 10 rokov vyvinul satmársky biskup veľkolepú kultúrnu prácu v svojej diecési. Zvlášte vyniká jeho obetavosť. Prevažnú čiastku svojho dôchodku obrátil na cirkevné, spoločenské a školské ciele. Počet jeho milodarov doteraz činí 1,617,084 korún. Z toho dal na cirkevné, školské a spoločenské ciele 491,185 kor., na diecézanskú základinu 200,000 kor., na kňazský pensijný fond 100,000 kor., na vystavenie biskupského konviktu 227,436 kor., na budovisko satmárskej učiteľskej prípravovne 263,670 kor., válečným sirotám 80,000 kor. a rodinám narukovaných 35,900. Aj svoje desaťročné jubiläum slávil s dobročinnosťou bez páru. Pamätal skoro na každú katolícku ustanovizex.

Na čo sa obracajú katolícke kňazské majetky?

Jeho eminencia kardinál, knieža-primas dr. J. Csernoch prešporskému Emerikánumu dal 10,000 korún a ostrihorskému dievčenskému sirotincu 2160 korún. Satmársky biskup dr. Tibor Boromisza na válečný sirotinec «Ottokár» obetoval 5000 kor., sociálnemu missijnému spolku dal 5000 kor. a spolku Svätého Štefana daroval štátny papier v cene 5000 korún. Vojenský biskup Imrich Bjelik pre sedmohradských utečencov dal 1000 korún.

Kollegium kardinálov počíta prítomne 62 údov, zpomedi tých je 32 Talianov, 3 sú Amerikáni, 2 Portugalcí, 3 Angličani, 16 Španielci, 1 Hollandčan, 7 Francúzi, 1 Belgičan, 2 Nemci, 2 Uhri, 3 Rakúšania. Na čele Jezuitov stojí prítomne Rakúšan, na čele Benediktínov ríšsky Nemeec, na čele Dominikánov Hollandčan, na čele Františkánov Talian, na čele kapucínov Francúz a na čele Premonštratensov Rakúšan.

Pamiatka hrdinov v Trenčíne. Z Trenčína oznamujú: Na múre trenčinského zámku pekným pomníkom zvečnili pamiatku hrdinov svetovej vojny. Pamätné dielo odhalili v rámci veľkolepej slávnosti.

Pre sedmohradských utečencov doteraz medzi obecenstvom Kézmarku sossbieralo sa 7000 korún. — V Krompachoch 24. sept. Čitací Kruh železnej fabriky zariadil dobročinnú prednášku, ktorá priniesla pre sedmohradských utečencov 483 korún.

O spustošení spišskej obce Kubachy sme už písali. Hrozný požiar, aký už dávno nebol vo Spiši, zničil tú prekvitajúcu obec hernádskej doliny. Minú dlhé časy, kým Kubašania zas prídu trochu k sebe. Verejná sbierka po stolici je už nariadená. K zachovaniu verejnej bezpečnosti a poriadku dali do obce žandárov. Ponevác doma nachádzajúca sa mužská sila je celkom nedostatočná k prácam znovavystavenia, spiško-sobotský hlavný slúžny Ernest Winkler prosil, aby narukovaní Kubašania boli urlaubovaní. Pre oškodených majú pýtať 200.000 korún štátnej požičky bez úrokov. Veľká čiastka vymláteného zbožia vyšla na vnivoč a preto prosia, aby nariadenie rekvirovania bolo vyzdvihnuté v Kubachoch. Válečnú podporu rodín narukovaných oškodených zvýšili. Minister vnútra povolil kubašským pohorelcom 4000 korún pudpory a jeho veličenstvo kráľ poslal im 5000 korún.

Vyznačení vojaci koš. 9. honv. pešieho pluku. Strážmajstri Ján Mazur a Dan. Miskolczy, ako i hlavný zbrojmajster Robert Bezdek dostali strieborný záslužný križ s korunou. Jeho veličenstvo kráľ dovolil firerovi Petrovi Dánielovi, aby mohol prijať a nosiť od nemeckého cisára udelenú mu nemeckú bojovnícku záslužnú medaillu. Strážmajster Pavel Knapp a frajter Jozef Janoeskó dostali striebornú medaillu hrdinkosti prvej triedy. Kapráli Elek Pistei a Pavel Gajdos, landšturmista Štefan Zemlényi a honvéd Imrich Matej dostali striebornú medaillu hrdinkosti druhej triedy. Honvéd Eugen Schadek dostal bronzovú medaillu hrdinkosti. Res. kadét Jozef Rebman a landšturmista Ján Husz dostali znovu bronzovú medaillu hrdinkosti.

Vojenské vyznačenie. Spišský rodák, cis. a kráľ. komorník Franc Petróczy, majór 34. pešieho pluku, za hrdinské chovanie sa pred nepriateľom od jeho veličenstva kráľa dostal železný korunný rád tretej triedy s válečnou ozdobou. Za hrdinské chovanie sa pred nepriateľom vyznačení boli: Fridrich Matoska, poručík 67. peš. pluku, účastným sa stal najvyššieho pochvalného uznania; Rudolf Taussig, res. nadporučík 67. pešieho pluku, dostal «Signum Laudis»; res. poručík Béla Machula, professor poprádskej polgárky, dostal striebornú medaillu hrdinkosti; nadporučík Georg Fáy a poručík Béla Merva z 9. honv. peš. pluku dostali «Sig. Laudis»; Pavel Knapp, strážmajster 9. honv. peš. pluku, dostal striebornú medaillu hrdinkosti.

Pre sublechnických pohorelcov v Spiš. Magure harihovský gróf Vidor Csáky na katolícky farský úrad v Lehnici poslal 50 korún. Veriaci richvaldskej farnosti obetovali 14 korún.

Smrť. Elek Frátrik, kňaz nitrianskej diecéze, farár vo Felsővisnyó, 18. septembra zomrel v Záhrebe v 62. roku života svojho. — V Popráde 20. septembra zomrel 42-ročný Georg Sztrókay, kadétašpirant 7. hovédhusárskeho pluku, keď ho ako vyzdraveného prepustili zo spiško-sobotskej nemocnice Červeného Križa a mal zase nastúpiť vojenskú službu, šiel do Poprádu odobrať sa od svojho brata, kde ho porazilo na srdce.

Dobročinnosť vojakov 85. peš. pluku. Z Levoče píšú: Mesto Levoča môže byť pyšné na svoj domáci pluk, bo dôstojnícky sbor a mužstvo 85. pešieho pluku nielen dokázalo vždy svoju hrdinkosť, smelosť, vlastneckú sebaobetivosť, nielen že sa nikdy nezhrozilo nepriateľa, ba ho vždy premohlo, lež donáša i hmotné obete, aby popravilo osud válečných sirôt, vdov a invalidov. Ako sa dozvedáme, dôstojníctvo a mužstvo šľachetného pluku na tie sväté ciele doteraz sossbieralo 28.000 korún a samého 18. aug. dôstojníctvo a mužstvo složilo 11.000 korún. Tento vznešený skutok dokazuje, že vojaci 85. peš. pluku sú skutočne hodní toho, aby si ich občania levočskí ctili a vážili.

Levočské školy. Na tento školský rok dalo sa zapísať do levočského katolíckeho hl. gymnásia 206 a do hl. reálky 139 žiakov, do vyššej dievčenskej školy 114 žiačiek. V biskupskom dievčenskom vychovávacom ústave mníšiek chodí do óvody 80, do ľudovej dievčenskej školy 231 a do polgárky 140, v internáte mníšiek býva 71 dievčat. V mestskej kat. ľudovej chlapčenskej škole vyučujú 330 chlapcov. Chlapčenský internát Minoritov má 33 chovancov.

Hrdinská smrť. Spišskorichvaldský gazda Michal Michna, obecný vojak cis. a kráľ. 27. ťažkého delostreleckého pluku, na ruskom bojišti dostal strelnú ranu, následkom ktorej 9. októbra zomrel v res. nemocnici v Mezökövesde v 40. roku života svojho. Oplakávajú ho šediví rodičia a 13-ročný synček; manželka zomrela mu už teraz počas vojny.

Veľké nešťastie hlavného konduktora košicko-oderbergskej železnice. Spiško-novovesského hlavného konduktora Karola Königa 2. októbra večer veľké nešťastie potkalo v Košiciach. Práve mal odjachať s vlakom, keď zrazu zbadal, že nemá pri sebe nástroj k prebijaniu železničných karotiek. Hľadal ho medzi kolajnicami, prišiel ale rušeň, prevalil ho a odrezal mu ľavú nohu až po koleno a na pravej nohe palce. Nešťastníka opatrujú v košickej verejnej nemocnici.

Válečná podpora v Levoči. V mesiaci septembri v Levoči 506 osobám vyplatili 17.896 korún válečnej podpory.

Uväznenie lebergského gr.-katolíckeho arcibiskupa Szeptického. Zo Stockholmu telegrafujú, že «Ruskoje Slovo» oznamuje z Kurska: Gr.-katolíckeho metropolitu grófa Ondreja Szeptického, ktorého koncom augusta 1914. sem priviezli z Lembergu, dľa uzavretia svätej synody odviezli do šušdalského kláštora Svätého Eutima a postavili ho pod dozorstvo predstaveného kláštora. Noviny «Rječ» v súvisi s tým poznamenávajú, že šušdalský kláštor Svätého Eutima od ľudskej pamäti vždy slúžil za žalár kňazský, kde zpomedi kňazov, previniacich sa proti viere, už veľmi mnohých uväznili. Na čele kláštora stojí prítomne pravoslávny arcibiskup Pavel.

Školské chýry zo Spiša. V Žegre na uprázdnenú r.-kat. učiteľskú stanicu vyvolili Jána Hanáka a v Nemešanoch učiteľku Etelku Böhm.

Kacvinský kresť. potravný spolok vo Spiši značil jednu 100-korunovú účasť z nových účastní strediska kresťanských spolkov.

Na fond válečných vdov a sirôt koš. honvédov doteraz honvédi bojujúci na bojišti sossbierali 12.000 korún.

Mor v Anglicku. Z Rotterdamu telegrafujú, že v Liverpoole onemocneli mnohí na mor, viacerí zomreli. Aj z Hullu oznámili viac onemocnení na mor. Vrechnosti uobily všetko možné, aby sa nerozšírovala tá hrozná nákaza. Nemocných hneď odstránili.

Najvyššia cena niektorých potravných článkov v Šáriši. Z Prešova píše: Podžupan stolice na základe splnomocnenia ministra vnútra ustálil najvyššiu cenu masla v 8 korunách (1 kilogramm), jedno vajce 20 hal. a jedon metr. cent kapusty 12 korún.

Sedmohradskí utečenci vo Spiši. Na území spišskej stolice sdržovalo sa v Levoči 74, v Novej Vsi 17, v Kézmarku 58, v Popráde 4, v Krompachoch 94, v Smolníku 22, v Koritníku 9 a v Prakdorfe 2 utečencov sedmohradských.

Sedmohradskí utečenci v Skalici. Zo Skalice oznamujú: Do Skalice došlo 31 sedmohradských utečencov. S malou výnimkou sú všetci zo stolice Maroš-Torda a Alsó-Fehér, manželky a deti železničiarov, ktorí päť dní cestovali. V železničných vozňoch so sebou priviezli svoje pohnutelné veci, ako i niekoľko kráv a ošípaných. O ich ubytovanie starala sa vrechnosť.

Z Vysokých Tatier. Osemnásťroční poľskí turisti Julius Vogel a Jakub Zipper 13. septembra vybrali sa do košcieliskej doliny a odvtedy ich niet, trebárs ich už aj hľadali po Tatrách. Zaiste potkalo ich smrteľné nešťastie.

Mrtví a ranení.

Zkráteniny: pp. = spoločný peší pluk; hp. = honvédskejší pluk; jb. = jágerský bataillon; komp. = kompánia; náhr. komp. = náhradná kompánia; bat. = bataillon. Za menom sto-jace číslo označuje kompániu, v ktorej patričný slúži. Za menom stojaci † znamená, že dotyčný zomrel; písmena z. ale značí, že patričný je zajatý.

Všetci, pri ktorých niet žiadnej poznámky, sú ranení.

Noskó J. (Cserhátszentiván) 6. sb. 3, Nosál Juraj (Lipese) 16. hp. 1, Novák Ladislav (Salgótarján) 16. hp. 6, Pančík Ján (Dabar) 16. hp. 3, Pecina Ján (Malacka) 3. pp. 12, Petykó Pavel (Kotmány) 16. hp. 3, Previsz Jozef (Szente) 16. hp. 3 †, Reisz Andrej (Dobronya) 16. hp. 11, Rokita Pavel (Perhát) 16. hp. 11 †, Rosenberg Július (Libetbánya) 6. sb. 3, Ruman Juraj (Lest) 16. hp. 8, Schlesinger Pavel (Nagyör, Spiš) 16. hp. 7, Schubert Ján (Palánka) 96. pp. 2. z., Šuhajda Štefan (Pencz, Novohrad) 60. pp., Šulek Matej (Zölyommiklós) 25. pp. 15, Šur Juraj (Erdőbádony) 25. pp. náhr. bat. †, Szabala Franc (Berezel) 60. pp. 24. †, Szalai Ján (Szinóbánya) 16. hp. 3, Szepessi Július (Jolsva) 67. pp. pridelený 58. pp. 8, Slodičák Andrej (Zsár, Spiš) 6. sb. 3 †, Szmedó Juraj (Rózsaszállás) 16. hp. 1, Sokol Daniel (Kakasalja) 16. hp. 2, Tomsó Andrej (Gesztés) 6. sb. 3, Tupi Ján (Nógrád) 16. hp. 3, Valovič Franc (Korlati) 16. hp. 11. 16. landšturm. etapp. bat. 1. komp., Varga Pavel (Terény) 16. hp. 8, Verecki Michal (Szügy, Novohrad) 25. pp. 16, Veselka Ján (Tereske) 60. pp. 4, Waskor Štefan (Kékkő) 16. hp. 3, Zulezbacher Martin (Palánka) 96. pp. 2 z., Zwara Zigmund (Bakó) 16. hp. 3 †, Grusz Gejza Alexander rezervný zástavník (Felka) 65. pp. 2 z., Babulak Franc (Csaca) 82. pp. pridelený 61. pp. 5, Bajorčík Ján (Tósár) 29. pp. †.

8 halierov

na 1. poštovú dopisničku) stojí Vás môj hlavný cenník, ktorý na žiadosť pošle sa vám bezplatne.

Prvá dielňa hodín

Ján Konrad

cis. a kr. dvorný zásielca
Brüx číslo 1544. (Čehy).

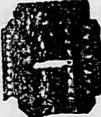
Nickel alebo oceľové anker hodinky K 6, 7, 8. Hodinky pamiatky na vojnu nickel alebo oceľové K 11, 12. Armádne radium hodinky nickelové alebo oceľové K 12. Massivne strieborné Roskopf anker remontoir hodinky K 19, 20. Budičky a hodiny k postaveniu v najväčšom výbere a za lacné ceny. 3 rokov záruka na písmo. Zásielka s poštovou dobierečkou. Žiadne riziko. Zámena dovolená alebo návrat peňazí

Bezplatne

na žiadosť každý dostane môj hlavný cenník.

ktorý obsahuje veľký výber každého druhu hudobných

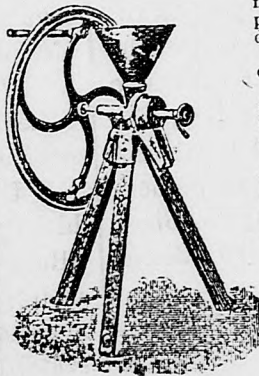
nástrojov. Žacke a koncertové husle K 8.60, 9.60, 10.80, 12.50, 16.50, 22.50, 28.50 a vyšej. Dobré harmoniky so školkou ku zdarma sebauku, dla veľkosti K 8.60, 10.50, 11, 15, 20, po K 150. Zámena dovolená alebo návrat peňazí. Zasiela s poštovou dobierečkou

vývozný dom

Ján Konrad

cis. a kr. dvorný zásielca
Brüx číslo 1545.
(Čehy)

„TRIUMPH“ ručný mlynek,

najlepší a najla. nejší ručný mlynek je terajšej doby. Nevyhnutne potrebný je v každom hospodárstve pri krmení ošípaných a pri dochovávaní zvierat.

„Triumph“ ručným mlynkom mlieko možno každého druhu obilie na najhrubšie a ako múku najľahšie.

Tento mlynek vystrojený je vlastne na ručnú silu, ľahko ale aj na valec dá sa prestaviť. Dla ľahosti šrotu cez hodinu somele 30-60 kg. Ačpráve upotrebit ho možno aj ku mletiu krúpow, jeho váha o naša asi 50 kg. a rozposiela sa len po železnici.

Cena úplne vystrojeného mlyna v našom miestnom sklade v Ostihome 105 korún. Pri objednaní prosíme o poslanie 30 korún závdavku.

1 kus stroja na drhnutie kukurice 6 korún.

Predáva

Jozef Marosi a Syn

veľký obchodný dom železného tovaru Esztergom 15.

Oznamy prijíma administrácia
„KREŠTAN“

Budapest, VIII., Szentkirály-utca 28.